

Radim Polčák: Internet a proměny práva

Tomáš Hülle

Česká republika je malou zemí, kde je každý autor během chvíle znám a kde se žádná z publikací neztratí. Současně to ale přináší negativa i v tom směru, že ve spoustě oborů scházejí lidé, kteří by byli schopni psát kvalitní texty a měli přehled nejenom v domácích trendech a novinách, ale i o vývoji v zahraničí. V posledních několika letech tak na českém trhu skutečně scházela kvalitní publikace věnující se právě právu informačních technologií¹. Největší výzvou oboru je, že se nemění jako některé další v řádu několika let či desetiletí, ale spíše měsíců či týdnů. Nejlépe patrné je to v souvislosti s rozhodovací činností Soudního dvora EU z posledních let² nebo rychle přijímanou legislativou ve snaze regulovat internet³. Tyto trendy však činí práci odborníků v oblasti práva informačních technologií složitou, jelikož již v době přípravy publikací se jim mění jejich teoretické zázemí přímo pod rukama a musí tak dokázat v každé z publikací zachovat aktuálnost, ale současně i dostatečnou teoretickou hloubku.

Kniha Radima Polčáka *Internet a proměny práva* svým názvem naznačuje, že se nebude jednat o pouhý stručný a věcný přehled jednotlivých právních odvětví⁴, ale bude současně obsahovat i dlouhodobější zamyšlení ve vztahu k posledním dvěma desetiletím tohoto stále poměrně nového oboru.

Kniha je členěna do čtyř, rozsahem podobně dlouhých kapitol – premisy a metoda práva informačních a komunikačních technologií, proměny v platnosti práva, proměny v práci s právem a proměny hodnot. Na knize je pozoruhodné, jakým způsobem dokázala propojit poměrně abstraktní názvy s jejich konkrétními projevy v právu IT. Zatímco první kapitola je poněkud shrnující a obsahující historický kontext, druhá a třetí

se již věnují tématům z oboru. Kniha ve svém obsahu vypočítává témata jakými jsou kupříkladu poskytovatelé služeb informační společnosti (ISP providers), zveřejnění právních předpisů či elektronizaci soudnictví a práva. Současně s obsahem knihy lze ale kritizovat kupříkladu nepříliš navazující rozvržení a zařazení některých částí, jakými je třeba kódování práva mezi nesouvisející témata.

Hned v úvodu celé knihy autor překvapuje výběrem nejenom citátu Publia Ovidia Nasa z knihy *Proměny*, kde žádá Naso o přízeň a nekonečný život svého díla, ale i nečekaným úvodem celé knihy. Zatímco běžným standardem se v české akademické obci stalo věnovat úvodní slova popisům obsahu a tezí celé práce, Polčák raději uvažuje nad proměnlivostí vývoje společnosti, její bezmocností a zejména přístupu člověka k informacím a formulaci myšlenek. Odborníky očekávající knihu o právu IT tak musí úvodních 40 stran překvapit, protože se prakticky žádné informace o oboru nedočkají a spíše budou mít pocit, že mají v ruce publikaci vyhlášených právních filosofů a teoretiků Tomáše Sobka či Pavla Holländera.

Polčák se tak věnuje pojmu informace a způsobu jejího poznání. Informace je sice zásadní pro informační systémy, které se stávají předmětem knihy podrobněji v dalších kapitolách, ale již méně potom pro informační technologie, které s informacemi pouze pracují a jsou hlavním spojovacím tématem celé publikace. Obsáhnutí první kapitoly do publikace je tak diskutabilní a autor recenze si během četby dalších částí knihy často pokládal otázku, zda-li mělo filosofické otevření celé publikace nějaký význam pro pochopení navazujících částí. Tato pasáž je na druhou stranu psána s obsahem a rozmyslem a analyzuje s velkou pečlivostí způsob poznávání a práci s informacemi.

Po jejím zakončení dojde k náhlé proměně a v podstatě během několika stran se kniha vrátí do roviny, kde ji většina čtenářů očekávala již od jejího počátku. Tedy do typického rukopisu Radima Polčáka. Kniha efektivně sumarizuje poznání v oboru práva IT a Polčákov styl lze poznat velice snadno díky tomu, že v každé kapitole lze identifikovat část z Polčákovy práce během posledních několika let. V minulosti měl autor recenze příležitost s Polčákem spolupracovat, vyslechnout si řadu z jeho přednášek a seznámit se s jeho veškerými publikacemi. Je tak poměrně snadné rozeznat jeho myšlenky z dřívější doby, které se snaží v této knize shromáždit a dát jim jednotící linii.

Jak bylo zmíněno dříve, i když to tak podle obsahu knihy nejdříve nevypadá, čtenář narazí prakticky na všechna relevantní témata, kterým se současné právo IT věnuje. A to od jurisdikce a mezinárodní spolupráce, kyberkriminality, elektronickému smluvnímu právu, e-governmentu, elektronickému řešení sporů až po duševní vlastnictví či argumentaci pro existenci práva IT jako samostatného oboru. Všechna témata jsou přitom důmyslně skryta v kapitolách, kde by je běžně čtenář či komentář k zákonu, kde může každý otevřít obsah a okamžitě najít vhodnou informaci. Spíše je vhodné

1 Za jedinou výjimku posledních dvou let považuji knihu *Softwarové právo* (Computer Press, 2011) od dvojice praktikujících advokátů Lukáš Jansa a Petr Otevřel. Tato kniha však postrádala teoretické zázemí a spíše se jednalo o průvodce pro praktiky, kteří se pohybují v oblasti informačních systémů a softwaru a ocení vzory pro svou práci.

2 Soudní dvůr EU, spisová značka: C-70/10 ze dne 24.11.2011; Soudní dvůr EU, spisová značka: C-406/10 ze dne 2.5.2012 nebo Soudní dvůr EU, spisová značka: C-461/10 ze dne 19.4.2012. V posledních letech se takto objevuje přibližně 10 případů ročně jen v Evropské unii a další desítky jsou rozhodovány v zahraničí. V zahraničí je nejvíce sledována zejména o oblast známkoprávní a patentová v oblasti mobilních technologií. Tyto spory byly médii překřtěny na patentové války.

3 Autor recenze tímto mívá na zákony typu Digital Economy Bill či RIPA z Velké Británie, SOPA či PIPA ze Spojených států, mezinárodní dohodu ACTA nebo neustálá jednání Ruska, Francie, Spojených států či Číny o tom, jak přesně dokázat toto prostředí „zkulturnit“ a regulovat. Poslední se konalo v polovině prosince 2012 v Dubaji, kde opět nedošlo k jednoznačné shodě díky odporu západních států a kontrola nad obsahem tak zavedena prozatím nebude. Největším úspěchem a současným maximem je zřejmě regulace poskytovatelů služeb informačních technologií, tedy jednoho z pevně fixovaných subjektů. I ti si ale stěžují, že nemají jasnou kontrolu nad obsahem, za který nesou odpovědnost.

4 Podobný výstup nabídl autor ve své historicky první monografii *Právo na internetu – Spam a odpovědnost ISP* (Computer Press, 2007). Kniha byla nesmírně čtivá a obsahovala řadu příkladů ze světa a praxe, ale chyběla jí teoretická hloubka.

ji brát jako beletristický druh publikace, kterou člověk musí přečíst celou, aby dokázal ocenit její kvalitu a její jednotlivé myšlenky popisující jediný celek.

Recenzovaná kniha tak obohacuje nejenom souhrnem informací, ale současně dokáže mimořádně zaujmout kreativitou a myšlenkovou bohatostí autora, které prezentuje častými přirovnání či paralelami do minulosti. Ty navíc není možné hledat pouze v samotném textu, ale často se vyskytují v poznámkách pod čarou, které mají tendenci čtenáři příležitostně minout.

Vedle obsahové stránky je ale patrné, že se autor knihy vymyká z běžných českých standardů i díky literatuře a zdrojům, které ke své práci využívá. Českých zdrojů je v knize obsaženo jen pouhé existenční minimum a většina citovaných autorů, filosofů či odborníků je ze zahraničí a pro skutečné pochopení Polčákových argumentů je třeba se často s těmito autory a jejich tvorbou seznámit. To je do značné míry způsobeno oborem práva IT, který v Česku vytváří každoročně jen minimum skutečně hodnotných zdrojů k citování. O to více je třeba autora za tuto kolekci knih a zdrojů ocenit. Zejména potom za schopnost je všechny absorbovat a dokázat se orientovat v takovém množství zdrojů z různých právních i dalších odvětví. Jak již bylo popsáno výše, kniha není jen o právu IT, ale spíše o zamyšlení nad jeho budoucností a směřováním jeho jednotlivých dílčích oblastí. To si nevyžaduje například detailní popsání modelů e-governmentu ve světě nebo metod regulace poskytovatelů služeb informační společnosti, ale i tak je vyžadována detailní znalost a schopnost základní principy popsat.

Většina kapitol knihy je strukturována tak, že se autor zmíní o vývoji v dílčím odvětví, případech či legislativě v této oblasti ve dvou či třech nejzajímavějších zemích, popíše obecné závěry z těchto zemí, doplní chybějící obecné teoretické zázemí, provede zhodnocení a učiní závěr či vysloví otázku, která z předchozího rezonuje. Najdou se tací, kteří mohou autorovi vytýkat akademickou povrchnost a rozptýlenost záměru, ale přinejmenším autorovi této recenze je naopak Polčákových přístup bližší. Ten se totiž dokáže oprostít od zbytečných informací, shrnování a opakování již mnohokrát vyřčeného a může se rovnou věnovat problému a učinění závěru.

Publikace tak není vhodná pro čtenáře, kteří chtějí získat veškeré poznatky o některé z dílčích oblastí práva IT. Ti si musí vyhledat obsáhlé komentáře ze zahraničí a mohou si být následně jistí, že budou moci vstřebat veškerou historii, teoretické koncepty společné nebo naopak rozdílné pro odvětví a přehled veškeré světové judikatury, legislativy či doktríny k tomuto odvětví. Podobnou publikaci však Česko zatím k žádné oblasti práva IT nenabízí a akademici tak musí volit literaturu zahraniční.

Na českém trhu tak v podstatě neexistuje možnost volby a odborníkům v odvětví práva informačních technologií nemá smysl knihu ani recenzovat. Radim Polčák si během uplynulých několika let vybudoval díky svým projektům v České republice, ale i v zahraničí, takovou

reputaci, že si knihu již stejně přečetli dávno před uveřejněním této recenze.

Pro ostatní nezůstává než konstatovat, že navzdory několika kritickým poznámkám je třeba uvést, že nová kniha Radima Polčáka je zcela jistě nejlepší českou knihou tohoto i dřívějších let v oboru práva informačních technologií. Toto konstatování navíc není vhodné zlehčovat pouhým nedostatkem konkurence. Kniha se totiž neztratí ani ve srovnání s konkurencí v řadě dalších právních odvětví. Je třeba k ní ale přistupovat s tím, že se jedná o kombinaci odborné publikace s vlivem právní filosofie a obsahující spoustu informací týkajících se informačních technologií z celého světa. Kdo bude hledat důkladnou analýzu jednotlivých odvětví práva IT, tak bude nejspíše zklamán. Čtenář, který pochopí Polčákovu myšlenku prezentovanou již na konferenci TedxBrno a opětovně v úvodu knihy o schopnosti dokázat být v klidu a potichu, musí ocenit koncentraci na to skutečně podstatné v dnešní době, a tím je přinesení nové myšlenky do stále se opakujících argumentů v diskuzi.

WILKOF, Neil J a Shamnad BASHEER. Overlapping intellectual property rights.

Matěj Myška

WILKOF, Neil J a Shamnad BASHEER. *Overlapping intellectual property rights*. 1st ed. pub. Oxford: Oxford University Press, 2012, lxi, 536 s. ISBN 9780199696444.

Souběh ochran z různých práv duševního vlastnictví, jako např. známkoprávní a autorskoprávní u některých ochranných známek je v praxi jevem poměrně běžným, teoreticky ovšem nepojednaným a to ani ve světovém, natož českém prostředí.¹ Recenzovaná novinka z nakladatelství Oxford University Press si klade za cíl právě tuto mezeru na trhu naplnit. Autorský kolektiv čítá pětadvacet přispěvatelů a jsou v něm zastoupeny špičky jak z akademické obce (např. Sam Ricketson z Melbourne Law School), tak z praxe (např. Thomas C. Vinje z Clifford Chance LLP).

Strukturálně sestává z dvou hlavních částí. Zhruba dvě třetiny knihy jsou věnovány výkladu o jednotlivých typech ochran a jejich překrývání s ostatními. Poslední třetinu knihy pak tvoří přehledové tabulky k jednotlivým typům práv z duševního vlastnictví. Sedmá kapitola části první se pak postupně věnuje jednotlivým právním z duševního vlastnictví. Prvních šest z nich jako ústřední téma pojednává patentovou ochranu v interakci s ostatními právy. Postupně je tak pozornost věnována střetům/prolínáním s autorským právem, průmyslovými vzory, obchodním tajemstvím, novými odrůdami rostlin, užitnými vzory a tzv. datovou exkluzivitou. Kapitola sedmá až desátá pak do centra pozornosti staví

1 Světovou výjimkou na českém trhu budiž KOUKAL, Pavel. *Právní ochrana designu - průmyslové vzory, autorská díla*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2012, xv, 139 s. ISBN 9788073578862.